

DE VERKEERSSLANG® verbetert verkeersveiligheid basisscholen

Samenvatting

De Verkeerssling® vermindert het aantal autoverplaatsingen bij de basisschool. Met de Verkeerssling worden de ouders zich ervan bewust dat ze voor het schoolverkeer een andere vervoerswijze dan de auto kunnen kiezen. Kinderen die lopend of fietsend naar school komen worden een lesweek lang beloond met een sticker. Die stickers worden op een spandoek met de Verkeerssling geplakt. Scholen gaan, met de Verkeerssling als kapstok, een lesweek lang met de vele aspecten van het thema verkeer aan de slag. Samenwerking is bij het project Verkeerssling een van de bepalende succesfactoren, want vele partijen zijn bij de uitvoering betrokken. Kinderen gaan uiteindelijk door de Verkeerssling meer bewegen door het lopen en fietsen naar school. Dat is niet alleen goed voor de verkeersveiligheid bij de schoolpoort, maar ook veel gezonder. Tevens verbetert de luchtkwaliteit door reductie van de korte ritten. Kortom: de Verkeerssling is een prima basis voor een gedegen samenwerking en een zichtbaar resultaat.

Drs. ing. Willem Buijs DTV Consultants

Inleiding

De Verkeerssling vermindert het aantal autoverplaatsingen bij basisscholen, en levert daarmee een bijdrage aan de verkeersveiligheid en de CO₂-reductie. Kinderen die tijdens een speciale verkeersweek lopend of fietsend naar school komen, krijgen dagelijks een sticker die op een spandoek wordt geplakt. School, politie, gemeente en (verkeers)ouders werken tijdens het project intensief samen om een verkeersveilige schoolomgeving te bereiken.

Een belangrijk aandachtspunt binnen het verkeersveiligheidsbeleid zijn de kwetsbare verkeersdeelnemers en met name de kinderen jonger dan 12, de groep die naar de basisschool gaat. In het verkeersveiligheidsbeleid wordt veel aandacht besteed aan deze groep, niet alleen omdat deze groep op zichzelf kwetsbaar is, maar ook aangezien zij in het woon-schoolverkeer aan verkeersonveilige situaties worden blootgesteld.

Objectief gezien is de schoolomgeving een relatief verkeersveilige omgeving. Het aantal ongevallen, en zeker het aantal ongevallen met gewonden of erger als gevolg, is gelukkig beperkt. Het gevoel van verkeersonveiligheid is echter groot. Ouders brengen hun kinderen met de auto aangezien de schoolroute verkeersonveilig is, de schoolleiding wil zo min mogelijk risico's in en om de school en de gemeente wil binnen de hele gemeente zo min mogelijk ongevallen en zeker in de omgeving van de scholen. De aandacht voor schoolgaande kinderen en de aandacht voor hun (verkeers)veiligheid maakt dat de subjectieve verkeersonveiligheid relatief groot is.

De schoolomgeving is sinds jaar en dag dan ook een aandachtspunt voor overheden op diverse niveaus. Het instellen van bijvoorbeeld het Brabants VerkeersveiligheidsLabel (BVL) is een van de positieve uitingen die daadwerkelijke aandacht vraagt aan scholen voor een structurele inbedding van de verkeersveiligheidssituatie rond scholen. Een ander sprekend voorbeeld is de actie 'Op Voeten en Fietsen' van 3VO tijdens de nationale 'Week van de Vooruitgang'.

Binnen het totaalpakket dat aangeboden wordt richting basisscholen heeft DTV Consultants in 2004 de Verkeerssling geïntroduceerd. Deze maatregel is sinds het najaar van 2004 op ongeveer tweehonderd scholen met succes ingezet.

De Verkeersslang

De Verkeersslang is een initiatief dat in het kader van een Europees SAVE-project: 'EMOTIONS' uit Vlaanderen is komen overwaaien. Het idee is in Vlaanderen ontwikkeld door Mobiel21. Zij zetten het al ruim vijf jaar succesvol in, momenteel bij ongeveer vijfhonderd scholen per jaar. In Vlaanderen staat het vooral bekend als de 'Schoolspaaractie' en wordt het in het voorjaar op alle vijfhonderd scholen tegelijkertijd ingezet.

In het kader van het EMOTIONS-project is gekeken of het initiatief ook in Nederland voet aan de grond kon krijgen. Eén van de doelstellingen van de Europese Commissie (EC) is namelijk het inzetten van maatregelen die een grote overdraagbaarheid hebben naar andere Europese landen.

De overdracht naar Nederland bleek aanvankelijk moeizamer dan verwacht. Dit ligt niet zozeer aan het principe van de Verkeersslang maar veel meer aan de overvolle agenda's van basisscholen, de kosten die aan het product verbonden zijn en de specifieke verschillen tussen Nederland en Vlaanderen. Te denken valt hierbij aan de grote verschillen in modal split en de onderwijsmethodiek.

Na een aarzelende start in Kaatsheuvel en Breda is een eigen Nederlands product ontstaan dat inmiddels is omgedoopt tot 'de Verkeersslang'.

- De kracht van het project wordt gevormd door drie, niet van elkaar los te koppelen, factoren:
- de benadering via positieve emotie. Positieve emoties bij de kinderen worden doorvertaald naar positieve emoties bij de ouders. Op een verkeersveilige en milieuvriendelijke wijze naar school komen roept positieve emoties op. Positieve emoties zorgen voor een positieve houding en een daaraan gekoppeld positief gedrag. Kortom het aantal autoritten naar de basisscholen wordt tijdens de actieweek geminimaliseerd ten faveure van gebruik van de fiets en lopen.
  - de samenwerking tussen betrokken partijen. Binnen het project is sterk samengewerkt tussen diverse partijen. DTV Consultants is hierbij de aanjager en de projectleider. Maar het succes is mede te danken aan de sterke inbreng van de politie in de vorm van bezoeken aan de scholen, voorlichting en ondersteuning. Daarnaast heeft de gemeente vanuit diverse afdelingen het project ondersteund. Last but not least hebben de scholen, de kinderen en hun (verkeers)ouders een erg belangrijke bijdrage geleverd.
  - de laagdrempelige en tailormade benadering. De Verkeersslang is in België¹ reeds een beproefd concept. DTV Consultants heeft het product aangepast en geschikt gemaakt voor Nederland. Dit is gedaan door het spel te verweven in een themaweek verkeer en het uit te breiden met leermiddelen en didactische en pedagogische elementen. Hierdoor is het voor scholen eenvoudig om een themaweek verkeer te organiseren met de Verkeersslang als kapstok.
-

Een bijkomend positief effect van de Verkeersslang is, dat er een hele schoolweek aandacht is voor verkeersveiligheid. Gedurende een hele week wordt met de verkeersslang als kapstok een themawEEK georganiseerd, waarin tijdens de lessen op theoretische en praktische basis aandacht wordt besteed aan verkeer.

Het feit dat kinderen een hele week gemotiveerd worden om te lopen of te fietsen, zorgt voor voorzichtige gedragsverandering. Veel acties rond verkeersveiligheid hebben een zeer tijdelijk karakter, een dag of een middag zorgen dan in de beleving van de ouders voornamelijk voor extra regellast en rompslomp. Nu een actie een week duurt ervaren ouders dat lopen of fietsen helemaal niet meer tijd hoeft te kosten dan normaal, en dat het zeker niet veel meer regellast met zich mee brengt. De tweede dag van de themawEEK blijkt de fiets nog steeds volle banden te hebben, en is de fietsroute naar school bekend. De derde dag heeft het nog steeds niet geregend en de vierde dag blijkt dat een kort fietsritje of een wandelingetje best prettig is. De vijfde dag is lopen of fietsen een gewoonte.

De Verkeersslang wordt, in tegenstelling tot veel andere acties, op de hele school ingezet, dus van groep 1 tot en met groep 8. Hierdoor is er in alle groepen aandacht voor het onderwerp en gonst het binnen een school over de thema's verkeer en verkeersveiligheid.

Het principe van de Verkeersslang is eenvoudig en doeltreffend. Kinderen moeten gedurende een week zoveel mogelijk met de fiets, te voet of met het openbaar vervoer naar school komen. Dan verdienen zij een sticker. Deze stickers worden dagelijks verzameld en op een spandoek met een verkeersslang aangebracht. Als de Verkeersslang aan het einde van de week vol is, krijgen de kinderen een prijs.

Het spel vormt de kapstok van een themawEEK rond verkeer, verkeersveiligheid en milieubewust en gezond naar school komen. Het spel is de aanleiding en de kern rond een groot aantal activiteiten dat plaats kan vinden. Naast de spelbenodigdheden worden ook lesideeën en lesmateriaal beschikbaar gesteld. De school bepaalt zelf afhankelijk van de eigen schoolsituatie en de inbreng van verkeersouders, 3VO, gemeente en politie de uiteindelijke vorm. Hoe dan ook, succes is verzekerd.

Doel

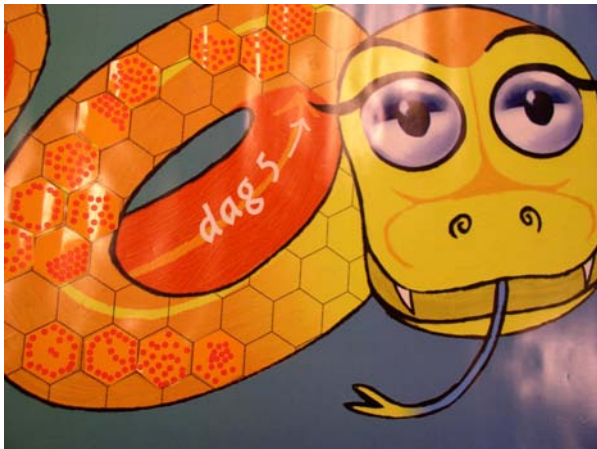
Het spel wil kinderen van de basisschool aanmoedigen om gedurende één schoolweek van 5 dagen veilig en milieuvriendelijk naar school te komen. Het spelelement laat kinderen klassikaal beleven dat het leuk is om veilig en milieuvriendelijk naar school te komen. Via de kinderen worden de ouders benaderd om toch vooral de auto te laten staan, of, als de auto gebruikt wordt, te gaan carpoolen. Milieuvriendelijk en veilig naar school gaan kan dus op de volgende manieren:

- Carpoolen;
- Met de (school)bus;
- Met de fiets;
- Te voet.

Elke dag van de spelweek vraagt de docent aan de kinderen op welke wijze zij naar school zijn gekomen. Elke dag wanneer een kind te voet, met de fiets, met een carpool of met de bus naar school komt, krijgt het kind een sticker. Alléén met de auto naar school komen levert dus geen sticker op.

Al deze stickers worden dagelijks klassikaal op kaartjes geplakt. Zijn er voldoende stickers op een kaartje, dan mag het kaartje op een spelspandoek in de vorm van de Verkeerssling worden geplakt. Dit doet iedere klas. De bedoeling is dat het spandoek aan het eind van de week vol is, zodat de kinderen met de hele school een prijs verdienen.

Wanneer zijn er voldoende stickers op een kaartje? De school stelt een streefdoel op van het percentage 'veilige en milieuvriendelijke verplaatsingen' dat men wil bereiken tijdens de spelweek. Met behulp van een voormeting van de gebruikte vervoerswijzen wordt een inschatting gemaakt van het doel dat met het spel te halen is. Dus: wordt in de weken voor het spel ongeveer 30% van de verplaatsingen met de auto gemaakt, dan kan het een streefdoel zijn om dit gedurende de week te verminderen naar 20%. Dit betekent dus meer fietsers en voetgangers. Uiteraard wordt ook na het spel nog een meting gehouden, om te kijken of de themawEEK effect heeft gehad.

Ook als men verder weg woont, kan men een kind mee laten doen met het spel. Men kan dan de auto een paar straten verder van de school weg parkeren, en een kind bijvoorbeeld de laatste paar honderd meter te voet tot de school brengen. Als een kind toch met de auto naar school wordt gebracht, dan wordt er naar gestreefd om de auto op een vooraf aangewezen veilige plaats te parkeren. Hierdoor verdwijnt de verkeersonveiligheid voor de

schoolpoort. Voor andere gevallen wordt een beroep gedaan op de creativiteit van de school. Aan alle kinderen moet namelijk de kans worden geboden om mee te kunnen doen met het spel.

Ook aan de leerkrachten wordt gevraagd om niet met de auto naar school te komen, maar met de fiets, te voet of het openbaar vervoer. Als men toch met de auto komt, dan is het verzoek om de auto niet bij de school te parkeren, maar op een veilige, vooraf aangewezen plaats in de buurt van de school (bijvoorbeeld een pleintje). Daarmee verdienen dan ook de leerkrachten een sticker. Een goed voorbeeld doet goed volgen. Dit spel kan daarnaast aansluiten bij schooldagen die in het teken staan van verkeer of mobiliteit. Leerkrachten kunnen het spel met de Verkeerssling ook integreren in hun lessen. Er is lesmateriaal bij het spel beschikbaar. Het basismateriaal bestaat uit het spandoek met de Verkeerssling, klassenkaartjes (de oranje schubben van de Verkeerssling), stickers om de kinderen te belonen, draaiboek; informatie voor de ouders, groepenformulieren vervoerswijze, schoolformulieren vervoerswijze.

De website www.verkeerssling.nl is een belangrijk communicatiemedium voor en door scholen. Op de website vinden de scholen allerlei lesideeën, tips en informatie over het project. Ook staan op deze site alle resultaten van de deelnemende scholen. Op de website staan ook foto's van activiteiten, zoals openingen en afsluitingen van de themaweek over het onderwerp 'verkeer' die de scholen hebben georganiseerd.

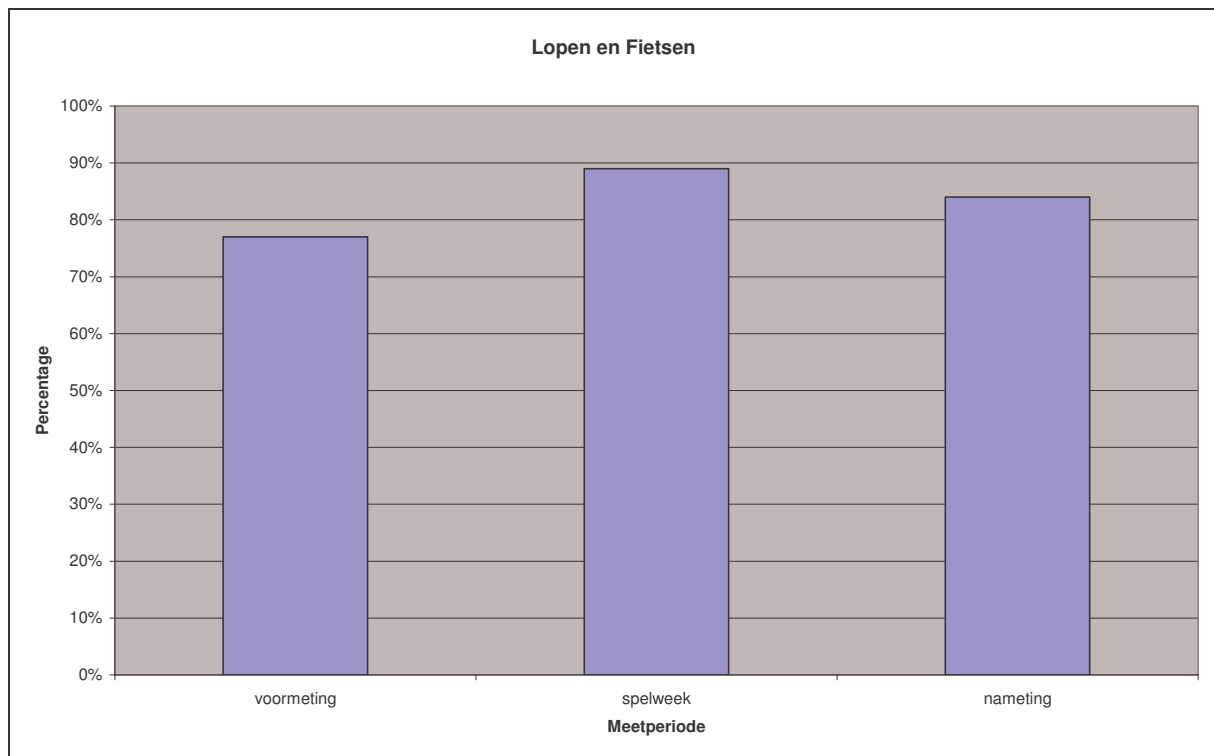
Resultaten van de afgelopen jaren

De verkeersveiligheid en het milieu krijgen door het project een positieve impuls. Metingen voor, tijdens en na de themaweek laten zien dat het effect van de Verkeerssling langer blijft hangen dan alleen tijdens de projectweek. Met handopsteking wordt in de klas gekeken hoe de kinderen dagelijks naar school komen. De leerkracht houdt dit bij op speciale formulieren. De Verkeerssling heeft een duidelijk effect, want er staan zichtbaar minder auto's bij de schoolpoort.

Meetresultaten maken inzichtelijk dat veel kinderen lopend of fietsend naar school gaan. Onderstaande tabellen geven het resultaat van de verkeerssling van de afgelopen jaren weer. Gemiddeld 88% van de scholen heeft tijdens de nameting meer milieuvriendelijke of verkeersveilige verplaatsingen behaald dan tijdens de voormeting.

De figuur 1 geeft het gemiddelde aandeel milieuvriendelijke/verkeersveilige verplaatsingen per week. Tijdens de themaweek stijgt het percentage lopende en fietsende kinderen gemiddeld tot bijna 90%.

In totaal hebben bijna 200 scholen meegedaan, in 23 gemeenten. In totaal hebben tot nu toe naar schatting 60.000 kinderen aan de Verkeersslang meegedaan. Voor de komende tijd staat de hele gemeente Rotterdam op de rol inclusief diverse gemeenten verspreid over het land.

Samenwerking!

Samenwerking is bij het project Verkeersslang een van de bepalende succesfactoren. Al sinds de eerste uitvoering van het project wordt samenwerking gezocht met verschillende partijen. De politie, de gemeente, verkeersouders en belangenorganisaties zoals 3VO zijn bij de uitvoering van de Verkeersslang betrokken. DTV Consultants is de aanjager. De inbreng van de politie vindt bijvoorbeeld plaats in de vorm van bezoeken aan de scholen, voorlichting en ondersteuning tijdens de themawEEK. Daarnaast ondersteunt een gemeente (veelal vanuit diverse afdelingen) het project. Uiteraard leveren de scholen, de kinderen en hun (verkeers)ouders een erg belangrijke bijdrage. Deze aanpak zorgt mede voor het succes van het project.

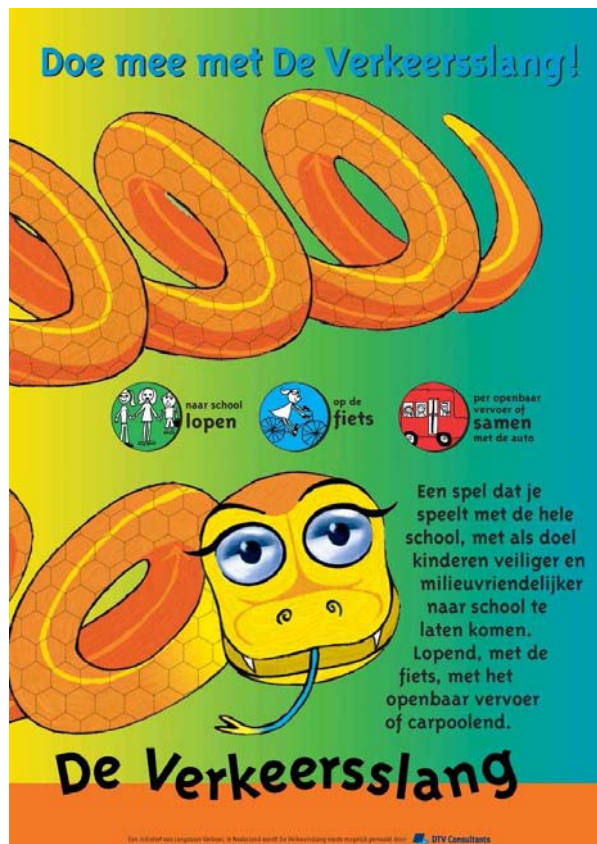
De Verkeersslang mag, mede door zijn eenvoud en succes, worden gezien als een soort Haarlemmerwonderolie voor basisscholen met verkeersproblematiek, milieuproblemen (luchtkwaliteit) en kinderen die in beweging moeten komen. Veel partijen hebben daarom al interesse getoond in de Verkeersslang. DTV Consultants wordt tegenwoordig ook benaderd door GGD's, milieuorganisaties, politieke partijen en de pers. Zo wil de GGD met de Verkeersslang kinderen meer aan het bewegen krijgen om overgewicht tegen te gaan. De stichting Natuur en milieu wil in de provincie Overijssel op alle basisscholen de Verkeersslang aanbieden omdat het een zeer positieve invloed heeft op het milieu.

DTV Consultants heeft in samenwerking met een Europees consortium een voorstel ingediend bij de Europese over het vervolg van de Verkeersslang richting het secundair (middelbare) onderwijs.

De Verkeersslang biedt dus meer en breder resultaat dan alleen de verbetering van de verkeersveiligheid. Kinderen gaan meer bewegen door het lopen en fietsen naar school. Dat is gezonder. Tevens wordt de luchtkwaliteit verbeterd door de reductie van de korte ritten. Ook aan educatie is gedacht, want kinderen krijgen les over het thema verkeer. Mensen

dragen graag hun steentje bij aan de verbetering van de leefbaarheid en veiligheid van kinderen. De Verkeersslang is al opgenomen in de 'Wall of fame' van SenterNovem en heeft de Bredase 'Hart voor je Buurt-prijs' gewonnen. Kortom: de Verkeersslang is een prima basis voor een gedegen samenwerking en een veiligere schoolomgeving.

Doe mee met De Verkeersslang!

naar school **lopen** op de **fiets** per openbaar vervoer of **samen** met de auto

Een spel dat je speelt met de hele school, met als doel kinderen veiliger en milieuvriendelijker naar school te laten komen. Lopend, met de fiets, met het openbaar vervoer of carpoolend.

De Verkeersslang

De Verkeersslang is een initiatief van de gemeente Breda. In Nederland wordt de Verkeersslang steeds ingezet. UTV Consultants